การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์
คำสำคัญ ค่าสินไหมทดแทน/ภาพยนตร์
นักศึกษา นายชูสกุล สุทธิศรีศิลป์
หลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ
คณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ชนะ รุ่งโรจน์ธนกุล
พ.ศ. 2552

บทคัดย่อ

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายในอันที่จะให้ความคุ้มครองในทางแพ่งแก่ผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิดเพื่อเป็นการยับยั้งและลงโทษการกระทำใดๆ ของบุคคลที่ปราศจากสิทธิตามกฎหมายไม่ให้เกิดการลอกเลียนหรือเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรมจาการกระทำเพื่อใช้ประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ การค้นคิด หรือคิดทำ และชื่อเสียงทางการค้าของบุคคลอื่น

ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายในการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ เนื่องจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มาตรา 64 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ เพียงแต่บัญญัติไว้ “ให้เป็นดุลพินิจของศาล” ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนประกอบกับการพัฒนาทางเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ เช่น ทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน อย่างมีประสิทธิภาพและในต้นทุนไม่สูงนัก เป็นการส่งเสริมการละเมิดลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ในทางอ้อม และส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้สร้างสรรค์งานภาพยนตร์ ที่ต้องลงทุนจำนวนมหาศาลและเวลาอันยาวนานในการสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงควรให้มีการกำหนดแนวทางในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนให้แน่นอน เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนผู้สร้างสรรค์งานภาพยนตร์ ให้สร้างสรรค์ผลงานสู่สาธารณะต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 64 เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 เพื่อชี้ให้เห็นว่าหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่ใช้บังคับกันอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นบทบัญญัติที่เหมาะสมและสามารถชดเชยเยียวยาความเสียหายได้อย่างแท้จริงและยุติธรรมหรือไม่

SPU CHONBURI

ผลจากการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้ดุลพินิจของศาลไทยในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายที่ผู้ละเมิดได้รับมี 2 ประเภท คือ

1. ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 64

2. ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 69 กับ มาตรา 70

ในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 64 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ซึ่งก็ได้บัญญัติให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งเป็นการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระและกว้างขวาง ทำให้เกิดปัญหาในการใช้ดุลพินิจของศาล และในบางคดีศาลไทยบังคับใช้กฎหมายในลักษณะจำกัดเคร่งครัด เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนถูกทำละเมิด ตามค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน แต่บางคดีศาลกำหนดค่าเสียหายในลักษณะเป็นเชิงลงโทษจำเลย ทำให้การวินิจฉัยคดีขาดบรรทัดฐานที่ชัดเจนไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน และจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาอีกหลายประการ ได้แก่ ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ปัญหาการชดใช้คืนผลกำไรที่ได้รับการจากละเมิด ทำให้การชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายไม่เหมาะสม และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกระทำละเมิด จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยกำหนดหลักเกณฑ์บางประการ เพื่อเป็นการวางแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาล โดยการวางวิธีการกำหนด ค่าสินไหมทดแทนที่แน่นอนชัดเจนไว้ในกฎหมาย เพื่อให้คำพิพากษาของศาลมีความชัดเจนและเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ คือ

การกำหนดโทษและค่าสินไหมทดแทนจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ความร้ายแรงและพฤติการณ์ของการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นแม้จะเป็นการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีองค์ประกอบของความผิดเหมือนๆ กัน แต่การกำหนดโทษและค่าสินไหมทดแทนจะเป็นอย่างไรนั้นก็ต้องเป็นดุลพินิจของศาลที่จะเป็นผู้กำหนดความเหมาะสม ดังนั้นจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายและนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นแนวทางให้ศาลใช้เป็นดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

มาตรการทางกฎหมาย

1. ค่าเสียหายตามปกติ เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถเลือกที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เขาได้รับ ตามที่สามารถพิสูจน์ได้ เช่น ยอดขายที่ต้องสูญเสียไป หรือควรมีการใช้บันทึกของรายได้ที่ผ่านมา (Record of Past Profits) ของผู้กระทำผิดในการพิสูจน์ความเสียหาย

SPU CHONBURI

ในการพิสูจน์ถึงสิทธิเรียกร้องสำหรับค่าเสียหายเพื่อความสูญเสียรายได้ (Loss of Prices) ในคดีละเมิดนั้น ซึ่งบันทึกของรายได้ที่ผ่านมาของผู้ละเมิดลิขสิทธิ์นั้นจะสอดคล้องกับการพิจารณาผลประโยชน์จากกำไรที่ผู้กระทำละเมิด หรือสามารถขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำละเมิดส่งมอบซึ่งผลกำไรทั้งหมดให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ โดยไม่ต้องคำนึงว่าเจ้าของลิขสิทธิ์จะสามารถทำผลกำไรได้เท่านั้นหรือไม่ โดยถือเสมือนว่าผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์มีฐานะเป็นตัวแทนของเจ้าของลิขสิทธิ์

2. ค่าเสียหายเพิ่มเติม เป็นการกำหนดค่าเสียหายเพิ่มเติมจากค่าเสียหายที่แท้จริง ถ้าการละเมิดลิขสิทธิ์ได้กระทำอย่างแจ้งชัดและผู้กระทำละเมิดได้ผลประโยชน์จำนวนมากจากการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น จึงควรจะมีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 64

3. การพิจารณาค่าสินไหมทดแทนควรจะใช้หลายๆ แนวทางควบคู่กันระหว่างค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทนกับค่าเสียหายในเชิงลงโทษ

นอกจากนี้สำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบเครือข่ายในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีกฎหมายใดที่เข้ามาให้การรองรับ แต่สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาได้อยู่ภายใต้ Digital Millennium Copyright Act of 1998 (DMCA) ซึ่งได้กำหนดความชัดเจน ซึ่งประเทศไทยควรที่จะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ และควรมีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนไว้ในเรื่องดังกล่าวด้วย

นโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม

1. ควรนำหลักเกณฑ์การลงทุน (Investment) เพื่อผลิตภาพยนตร์ เข้ามาประกอบในการพิจารณาคดีกำหนดค่าสินไหมและค่าเสียหาย เพื่อที่จะได้นำมาคำนวณกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนด ค่าสินไหมทดแทนที่เกิดจากความสูญเสียโอกาสทางธุรกิจในวงการธุรกิจภาพยนตร์

2. ควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดหรือวางหลักเกณฑ์ ให้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

3. รัฐและองค์กรเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และผลร้ายต่อระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากการละเมิดลิขสิทธิ์

4. กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ทางอินเตอร์เน็ตนั้นกฎหมายไทยน่าจะนำหลักการทางกฎหมาย DMCA ของสหรัฐอเมริกาที่ว่าด้วยเข้ารหัสป้องกันการทำซ้ำ (Encryption) มาพิจารณาเพื่อเป็นมาตรการป้องกันก่อนที่จะเข้าไปกระทำละเมิดลิขสิทธิ์

5. หอภาพยนตร์แห่งชาติ ควรมีบทบาทที่ชัดเจนในการเรียกเก็บค่าลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นการตอบแทนการใช้ลิขสิทธิ์ และตอบแทนเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างเป็นธรรม

SPU CHONBURI